

๑.๓๕ มั่นแขง

ชื่อท้องถิ่น	มั่นแขง
ชื่ออื่นๆ	มั่นนก (ภาคกลาง) มั่นเทียน (สระแก้ว) มั่นแขง (อีสาน) ตะลงละลัวะ (เขมร - อ.ท่าตูม สุรินทร์)
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>D. oryzetorum</i> Prain & Burkill
ชื่อพ้อง	<i>Dioscorea pseudo-tomentosa</i>
ชื่อวงศ์	DIOSCOREACEAE
ชื่อสามัญ	Oryzetorum Yam

รหัสพรรณไม้ ๑-๖๓๑๑๙๐๖-๑๓-๐๓๕ จำนวนที่พบ ๒ ต้น

สถานภาพ (IUCN) พบทั่วไป (Least Concern: LC)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

มั่นแขง เป็นพืชหัวพื้นบ้าน **ไม้เลื้อยล้มลุก** ยาวได้ถึง ๕ เมตร เถามีอายุปีเดียว แต่**หัวใต้ดิน**มีอายุหลายปี ที่ปลายรากเจริญเป็นหัวสะสมอาหาร รูปรี-ค่อนข้างกลม ขนาดใหญ่ได้ถึง ๗ - ๑๓ เซนติเมตร เปลือกบางสีน้ำตาลอ่อน เนื้อในสีขาว ทุกส่วนบนต้นเกลี้ยง เถากลมไม่มีหนาม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปขอบขนานแคบกว้าง ๑.๕-๒.๕ เซนติเมตร ยาว ๗ - ๑๐ เซนติเมตร มีเส้นแขนงใบออกจากโคนใบ ๓-๕ เส้น ดอกขนาดเล็กมากสีเขียว และมีจำนวนมาก ดอกบานกว้าง ๑.๕ มิลลิเมตร ผลมี ปีกรอบ ๓ ปีก แต่ละปีกกว้าง ๑ เซนติเมตร สูง ๑-๑.๒ เซนติเมตร เมื่อแก่แห้งแตก ถิ่นอาศัย เถาจะแห้งเหี่ยวหลังจากผลแก่ช่วงพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ เหลือเพียงเหง้า ไหล และหัวมันบางส่วนค้างปียู่ใต้ดิน ซึ่งจะออกเป็นเถาขึ้นมาใหม่ในช่วงฤดูฝนปีต่อไป การกระจายพันธุ์ พบมากตามป่าบุ่งป่าทามทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๒๐๐ เมตร

การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น

- **อาหาร** – มั่นแขง เป็นอาหารออกตามฤดูกาล ชาวบ้านอีสานจะไปขุดหาหลังเกี่ยวข้าว (พฤศจิกายน-ธันวาคม) ซึ่งเป็นช่วงที่มันมีเนื้อดี มีแป้งสะสมเต็มหัว เนื้อสีขาวขุ่น แห้งเป็นเนื้อทราย ชาวบ้านเรียกหัวมันระยะนี้ว่า “มันสะเด็ดน้ำ” เมื่อนำมาต้มจะได้มันที่มีเนื้อนุ่มเหนียวกินอร่อย

ภาพที่ ๓๕ แสดงลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของ มันแขง

แหล่งอ้างอิง :

๑. สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช. (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒). “ของหวานมันแขง”. <https://www.facebook.com/DnpResearch/photos/มันแขง-ไม้เลื้อยล้มลุก-ยาวได้ถึง-๕-ม-เถามีอายุปีเดียว-แต่เหง้าใต้ดินมีอายุหลายปี /๒๕๐๘๖๕๘๘๓๒๕๐๘๔๐๗/>
๒. คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร. (พุทธพงษ์ สร้อยเพชรเกษม เชิดศักดิ์ ทัพโพธิ์ และ พิระศักดิ์ ฉายประสาธ, ๒๕๖๕). “ความหลากหลายทางชีวภาพของมันป่าทรัพยากรไทยสู่ความมั่นคงทางอาหาร, มันแขง หน้า ๔”. <https://wjst.wu.ac.th/index.php/stssp/article/download/๒๕๗๐๕/๒๓๐๙>